

Asia: VN/15881/2025

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi (SOVA) potentiaalisista talousvyöhykkeen merituulivoima-alueista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö tiedottaa ympäristövaikutusten arviointiprosessin alkamisesta ja arviointi-suunnitelmasta koskien päätösluonnosta Suomen talousvyöhykkeen potentiaalisista merituulivoima-alueista. Arviointiprosessissa toteutetaan kaksi kuulemiskierrosta kotimaassa ja kansainvälisesti. Nyt toteutettavassa ensimmäisessä vaiheessa on kyseessä ympäristöarvioinnin suunnittelusta ja ympäristöselostuksen valmistelusta kuuleminen. Toisessa vaiheessa, arviolta syksyllä 2025, järjestetään kuuleminen varsinaisesta valmiista ympäristöselostuksesta. Tämä lausunto ympäristöselostuksesta on valmisteltu Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Y-vastuualueella. Valmisteluun ovat osallistuneet Etelä-Pohjanmaan, Lapin sekä Varsinais-Suomen ELY-keskukset.

Arvioinnin kohde ja vaikutusalue

Arviointisuunnitelmassa todetaan, että SOVA-prosessissa arviointi rajataan koskemaan päätösluonnoksessa osoitettuja talousvyöhykkeen merituulivoima-alueita ja energiantuotannon vaatimia sähkönsiirtoyhteyksiä maalle sekä sitä maantieteellistä aluetta, johon näiden vaikutukset kohdistuvat. Valtioneuvoston aluevalintapäätös ei kuitenkaan tule koskemaan kaapeleita, eikä sähkönsiirto maalle ole pakollista. Energiatuotannon vaatimia sähkönsiirtoyhteyksiä maalle ei ole suunnitelmassa esitetty. Myös arvio vaikutusalueesta puuttuu. ELY-keskukset katsovat, että alueiden valinnassa ja arvioinnissa tulisi huomioida sähkönsiirron mahdollisuus alueelta mantereelle. SOVA-menettelyssä tulee huomioida riittäväällä tavalla se, että merituulivoimahankkeiden toteuttaminen edellyttää suurien voimajohtohankkeiden toteuttamista (hankekokonaisuus) ja voimajohtohankkeet toteutetaan merialueella kaapeloimalla ja mahdollisesti tekemällä merituulivoima-alueelta mantereelle vetyputki, jos merituulivoimahankkeen yhteydessä valmistetaan vetyä.

Suunnitelmassa todetaan myös, että vasta kunkin alueen kilpailuttamisen jälkeen alkaa tuulivoimayritysten hankekehitys, jossa arvioidaan hankkeen ympäristövaikutukset huomattavasti tarkemmin YVA-prosessissa ja haetaan rakentamisen edellyttämät luvat. ELY-keskukset huomauttavat, että ehdotetuilla alueilla on jo YVA-prosessi vireillä tai päättynyt. SOVA-menettelyssä tulisi arvioida vaikutusten kannalta oleellisia lähtötietoja ja ELY-keskukset pitävätkin suurena puutteena, ettei niitä suunnitelmassa lainkaan mainita. Tarkastelussa olevien alueiden YVA-menettelyiden tilanne tulee päivittää suunnitelmaan ja aineistoja, mukaan lukien yhteysviranomaisen antamat perustellut päätelmät, tulee hyödyntää arvioinnissa.

Arvioinnissa kyseeseen tulevat vaikutukset myös Ruotsin puolelle, mikä on jäänyt vähälle maininnalle. Kohdassa tiedottaminen ja kuuleminen mainitaan kuitenkin kansainvälinen kuuleminen, eli SOVAL 10 § kuulemistarve on tunnistettu.

Vaihtoehtotarkastelu

Kappaleessa 1 käsitellään SOVA-menettelyn taustaa ja tarkoitusta. Kappaleessa mainitaan, että arvioinnin "... tarkoituksena on arvioida itse päätösluonnosta ja tuottaa tietoa toteuttamisen vaikutuksista ympäristölle". Arviointi toteutetaan skenaariotarkastelulla, jossa koko Suomen talousvyöhykkeeltä tarkastellaan enimmillään neljää kohdetta. Kappaleessa 2 esitetään, että arviointi toteutettaisiin vertailemalla vaihtoehtoa, jossa yhtäkään aluetta ei kilpailuteta, vaihtoehtoa, jossa vain kaksi neljästä alueesta kilpailutettaisiin ja vaihtoehtoa, jossa kaikki neljä aluetta kilpailutettaisiin.

On pohdittava sitä, onko tämä tarkastelu riittävää tunnistamaan päätöksen tosiasialliset vaikutukset. Arvioinnissa käsitellään huomattavasti pienempää määrää ja laajuutta alueita kuin merituulivoimahankkeita oli ennen lakipäätöstä eri alueilla vireillä olevissa merituulivoimahankkeiden YVA-menettelyissä, joten herää kysymys myös siitä, kuinka realistista on, että enimmillään näihin neljään alueeseen rajautuva arviointi kattaisi päätöksen vaikutukset kokonaisuudessaan.

Mikäli päätös mahdollistaa kilpailutettavan suuremman määrän alueita, ei tällä laajuudella tehty arviointi riitä kattamaan yhteisvaikutuksia, joita laajemmalla alueelle sijoittuvat hankkeet aiheuttaisivat eikä täten myöskään päätöksen itsensä tosiasiallisia vaikutuksia. Tällöin myös SOVA:n rooli merituulivoiman kestävä toteuttamisen tukena todennäköisesti heikkenee, jos sen tuottama tausta-aineisto ei ole luotettavasti laajennettavissa muille kuin käsitellyille alueille. Arvioinnin taustalla tulisi olla realistinen arvio siitä, kuinka monia alueita ja missä laajuudessa todennäköisesti tullaan nimeämään Suomen tavoitteet uusiutuvan energian tuotannon lisäämisen suhteen huomioiden. Vaihtoehtojen tarkastelussa on syytä täsmentää tätä seikkaa.

Edellä mainituista syistä johtuen jää esitettyjen tarkasteluvaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuuden suhteen epävarmuuksia. Tulee tunnistaa se tosiasia, että mikäli tässä selvityksessä tehtävä arviointi kohdistetaan suppeaan toteutuslaajuuteen, jää vaikutusten arvioinnin kattavuus pieneksi. On siten pohdittava sitä, että toteutuuko arvioinnin tavoite, eli päätöksen toteuttamisen ympäristövaikutusten arviointi lausuttavana olevalla arviointisuunnitelmalla.

Kappaleessa 1 perustellaan liian suppeasti myös sitä, miksi juuri kyseiset vaihtoehdot valittiin. Valinta perustetaan vertailtavien alueiden hyvin yleispiirteiseen ”erilaisuuteen”, mutta ei kuitenkaan varsinaisesti tunnisteta lainkaan näiden kohteiden herkkyyksien ominaispiirteitä. Käsiteltäville alueille ominaiset herkkyydet ovat keskiössä riittävän kattavan ja joustavuutta jättävän arvioinnin perustaksi. Mikäli valittujen alueiden ominaispiirteet tunnistetaan heikosti, jää vaikutusten arviointiin huomattavia epävarmuuksia. Tämä tekee kohteista epävarmempia myös hanketoimijan ja sijoittajan kannalta, sillä hankekohtaisessa tarkastelussa voi silloin tulla ilmi erittäin merkittäviäkin alueen erityispiirteistä johtuvia vaikutuksia, joita ei SOVA:n yhteydessä olla tunnistettu. On totta, että alueen erityispiirteiden tunnistaminen onkin osa vasta SOVA-menettelyn jatkovaiheita, mutta esitettyjen lähtökohtien ja -aineistojen perusteella jää epäselväksi, miten SOVA-asetuksen (347/2005) 4 §:n sisältövaatimukset voidaan täyttää ympäristöselostuksessa. Jatkossa tulee avata huolella perustellen, kuinka arvioitavien neljän alueen valintaan ja esitettyyn vaihtoehtotarkasteluun on päädytty. Itse päätösluonnosta ja arvioitavaa asiakirjaa on nyt esitelty puutteellisesti.

Kohdan 3.1 Tarkastellut toteutusvaihtoehdot: kuvassa 4 esitetyt kolme toteutusvaihtoehtoa eivät ole yhteneviä kuvassa 5 esitetyn tiedon osalta (selitteet).

Arvioinnin lähtötiedot ja suunniteltu vaikutusten arviointi

SOVA-asetuksen 4 § mukaan ”...ympäristöselostuksessa on tarpeellisessa määrin esitettävä: 2) ympäristön nykytila ja sen todennäköinen kehitys, jos suunnitelmaa tai ohjelmaa ei toteuteta; 3) ympäristön ominaispiirteet sellaisilla alueilla, joihin todennäköisesti kohdistuu merkittäviä vaikutuksia; 4) suunnitelman tai ohjelman kannalta merkitykselliset ympäristöongelmat...”.

Kuten suunnitelman luvussa 3.2.1 todetaan, vaikutusten arviointi edellyttää, että käytettävissä on riittävä tieto ympäristön nykyisestä tilasta, vaikutuksen lähteestä, vaikutuksen tavasta, kohteesta ja kohteen herkkyydestä. SOVA:n todetaan perustuvan olemassa olevaan ympäristötietoon. Tämä on ristiriidassa edellisen kanssa, koska olemassa oleva ympäristötieto on todettu lukuisten merituulivoimahankkeiden YVA-menettelyissä riittämättömäksi. Vaikka kyseessä onkin varsin alkuvaiheen kehys toteutettavan arvioinnin suunnitelmasta, olisi oleellista ollut tunnistaa minkälaisiin aineistoihin arvioinnissa voitaisiin tukeutua.

Arvioinnissa on luontoarvojen kannalta oltava selvillä suunnitelmassa osoitettujen alueiden luonnon ominaispiirteistä ja nykytilasta, jotta arviointi voidaan kohdistaa oikein. Esitetty arviointimenetelmä vaatii tietoa kohteen herkkyydestä, jonka tunnistaminen on mahdotonta ilman soveltuvia lähtötietoja. Esimerkiksi selvitykset hermistä lintualueista, vedenalaisesta luonnosta ja lintujen

muuttoreiteistä ovat keskeisessä osassa vaikutusten arviointia, mutta niitä ei ole mainittu SOVA-arviointisuunnitelmassa. On ehdottoman tärkeää, että arvioinnissa siis käytetään riittävässä määrin arviointityöhön soveltuvaa lähtöaineistoa. Soveltuvan lähtöaineiston perusteella voitaisiin myös tunnistaa alueita, jotka tulisi jättää kilpailuttamisen ulkopuolelle ja käsitellä vaikutuksia, joita voisi syntyä, mikäli tuulivoimaa sijoitettaisiin näille alueille. Tämä selkeyttäisi sitä, mitkä alueet todella soveltuisivat tuulivoimalle ja mitkä selkeästi eivät.

Tiedonpuute on tunnistettu myös Valtioneuvoston julkaisussa VNTEAS 2024:4. Myös Suomen luontopaneeli on todennut luonnon monimuotoisuuden aineiston niukkuuden Perämerellä, Merenkurkussa ja Selkämerellä (Suomen luontopaneelin julkaisuja 1B/2024). Tiedon puute Pohjanlahden osalta on ilmeinen ja merituulivoiman riskeihin liittyvää julkista tutkimusta ei ole riittävästi toteutettu Suomessa vaikka aluekohtaisen tiedon tarve on tunnistettu. SOVA-menettelyn johtopäätelmissä on syytä tuoda esiin keskeiset tietopuutteet, miltä osin asiantuntija-arviot sisältävät epävarmuuksia sekä miltä osin on tarpeen myöhemmin tarkentaa ja päivittää vaikutusarviointia.

ELY-keskukset huomauttavat, että asetuksessa vaaditut tiedot tulee selvittää, mikäli niitä ei ole saatavissa. Todetusti puutteellisen tiedon esittäminen ei vastaa lain vaatimuksia, mikäli tietoa on mahdollista hankkia. Mikäli avointen kysymysten selvitys ei ole mahdollista, niihin liittyvät riskit ympäristölle ja yhteiskunnalle on kerrottava selkeästi SOVA-asetuksen 4 § 6 kohdan tarkoittamalla tavalla.

Merituulivoiman vaikutuspolut

Arviointisuunnitelmassa on listattu alustavasti merituulivoimahankkeiden vaikutuspolkuja. Näitä tulee täydentää mm. Pohjanlahdelle Suomessa ja Ruotsissa meneillään olevista sekä päättäneistä YVA-menettelyistä saatujen tietojen ja annettujen perusteltujen päätelmien pohjalta ja arvioida vaikutusten merkittävyys SOVA-lain tarkoittamalla tavalla. Esitetyt vaihtoehdot tulee arvioida yhteisvaikutuksen kautta ja suhteuttaa myös Ruotsin suunnitelmiin.

Nykyisessä listassa on vaikutuksia, joita Suomen viranomaiset ovat todenneet Pohjanlahdella merkityksellöiksi, kuten positiivinen riuttavaikutus tai troolisuoja-aluevaikutus. Samalla puuttuvat hyvinkin merkittävät vaikutukset, kuten tuotantoalueen vaikutus meren virtauksiin, kumpuamiseen ja veden kiertoon, jolla voi olla vaikutuksia meren ravinne- ja happitasapainoon ja lämpötiloihin, joilla voi olla laajoja vaikutuksia mm. hiilitaseeseen, leväkukintoihin, rehevöitymiseen ja kalatalouteen. Muita puuttuvia vaikutuksia ovat negatiivinen riuttavaikutus (ekologiset muutokset, altistus saalistajille, orgaanisen aineen keskittäminen) ja lämpösaarekevaikutus. Jälkimmäinen on ensisijaisesti vedyntuotannon aiheuttama ja otettava huomioon, koska on tarkoitus, että päätös oikeuttaa myös sähkön jatkojalostukseen. Lisäksi ELY-keskukset huomauttavat, että rakentamisvaiheen vaikutukset voivat olla hyvin laajoja eivätkä ole lyhytaikaisia vaan kestävät useita vuosia.

Merkittäviin vaikutuspolkuihin tuotantoaikana tulee lisätä lepakoiden törmäykset tuulivoimaloihin (nyt tunnistettu pelkästään karkottuminen ja stressaantuminen). Lepakot on todettu muuttavan laajalla rintamalla Pohjanlahden ja Perämeren yli ja olevan erittäin törmäysalttiita tuulivoimalle (Johnny de Jong 2025, esitys ympäristöviranomaisille).

SOVA-asetuksen mukaan arvioinnissa tulee huomioida todennäköisesti merkittävät toissijaiset ja kertyvät vaikutukset, yhteisvaikutukset sekä lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin pysyvät tai tilapäiset sekä myönteiset että kielteiset vaikutukset. Tätä ei ole selkeästi tuotu esiin. Kappaleessa 3 viitataan 2023 valmistuneeseen selvitykseen ja ympäristöministeriön ohjeistukseen, jossa on mainittu, että ihmistoiminnan ympäristöön aiheuttamat luontovaikutukset voivat olla muun muassa seuraavanlaisia:

- kielteisiä tai myönteisiä
- välittömiä tai välillisiä (toissijaisia)
- kasautuvia (kertyviä, kumulatiivisia)
- pysyviä tai väliaikaisia (tilapäisiä)
- palautuvia tai palautumattomia
- lyhyellä, keskipitkällä ja/tai pitkällä aikavälillä ilmaantuvia vaikutuksia
- yhteisvaikutuksia

Lista on samankaltainen, mutta sen merkitys ei korostu, sillä ne puuttuvat kappaleesta 1.2, jossa kerrotaan lainsäädännön vaatimuksista.

Suunnitelmassa mainitaan myös johtokäytävien vaikutukset. ELY-keskukset katsovat, että talous-vyöhykkeellä johtokäytävillä voi olla pienemmät ympäristövaikutukset kuin lähellä rantautumispaikkaa. Käytävien kokonaismäärä, sijainti toisiinsa nähden sekä erityisesti vesimuodostumien ja ran- tautumispaikan herkkyys vaikuttavat vaikutusten suuruuteen. Rannikon läheisillä laaja-ala-alaisilla ruoppauksilla ja kaapeleiden asennustyöllä saattaa olla merkittävä vaikutus vedenalaisille luontoarvoille.

Linnusto

Tieto linnuston ja lepakoiden esiintymisestä ulkomerellä on myös puutteellista ja vaikutukset ulottuvat yli hankerajojen. HELCOMin tuulivoimaloita ja lintujen huomioimista koskevassa suosituksessa (HELCOM 2013) suositellaan välttämään tuulivoima- ja aaltoenergialaitosten sijoittamista linnuille tärkeille alueille, välttämään tuulivoimaloiden sijoittamista tärkeimmille lintujen muuttoreiteille, varmistamaan, että tuulivoimalasuunnitelmat toimeenpannaan vasta kattavien koko Itämeren alueen kumulatiivisten ympäristövaikutusten arvioinnin jälkeen sekä ottamaan suunnittelussa huomioon merilintujen suojelutarpeet ja edistämään suunnittelulla lintujen

suotuisan suojelun tason saavuttamista koko Itämeren laajuisesti. Vaikutuksista linnustoon mainitaan vain törmäykset lapoihin. Merkit-tävillä muuttolintujen reiteillä tuulivoimaloiden aiheuttamilla reittimuutoksilla voi olla negatiivisia vaikutuksia, etenkin yhteisvaikutukset huomioon ottaen. ELY-keskukset pitävät huolestuttavana puutteena, ettei lähdeaineistoissa ole mainittu ympäristöministeriön teettämää ja Suomen ympäristökeskuksen julkaisemaa selvitystä merituulivoimalle sensitiivisistä lintualueista.

Vesistövaikutukset

Toisin kuin suunnitelmassa todetaan, voi rakentamisen aikaisten kaivamisten ja meriläjitusten vaikutuksia merenpohjaan pitää melko voimakkaana pohjaan kajoamisena, sillä massan alle jäävä alku-peräinen merenpohja menetetään kokonaan, eikä sen eliöstö ja elinolosuhteet palaudu enää välttämättä läjitystä edeltävään tilaan. Ohjelmasta ei selviä, kuinka vaikutusten arviointi tullaan tekemään, käytetäänkö apuna esimerkiksi mallinnusta tai mitä tietolähteitä käytetään. Kaiken merellä tapahtu-van toiminnan taustalla on tärkeää muistaa meriympäristön hyvän tilan tavoite jokaisen merenhoidon kuvaajan osalta. Vaikutuksia merenhoidon tilatavoitteisiin ei ole tunnistettu suunnitelmassa riittävällä tavalla. On tärkeää hyödyntää vesistövaikutusten tunnistamisessa jo laadittuja merituulivoimahankkeiden YVA-aineistoja.

Vaikutukset kalastolle ja kalastukselle

Hankkeiden elinkaaren aikaisia vaikutuksia kalastolle ja kalastukselle on tunnistettu vain yleisellä tasolla. Avomerialueiden merkityksestä kalastolle ja erityisesti vaelluskaloille on vain vähän tietoa. Myöskään tuulivoimahankkeiden elinkaaren eri vaiheiden vaikutuksia esimerkiksi vaelluskalojen käyttäytymiseen ei varmuudella tunneta.

ELY-keskukset kiinnittävät huomiota erityisesti Pohjanlahden jokien lohikantoihin, joiden heikkeneminen viime vuosina on huolestuttava kehityssuunta. Kaikkia lohen eloonjääntiin potentiaalisesti negatiivisesti vaikuttavia toimenpiteitä on tarkasteltava kriittisesti. Tietopuutteet koskevat yksittäisiä käynnissä olevia merituulivoimahankkeiden YVA-menettelyjä, joista esimerkkinä mainittakoon perustellun päätelmän saanut Halla OX2 -merituulivoimapuisto sekä Polargrund Offshore -merituulivoimapuistohanke ja siitä annetut lausuntopalautteet. Toisaalta SOVA-menettelyssä ei ole tarkoitus tuottaa uutta aineistoa, vaan arvioinnin on tarkoitus perustua olemassa olevaan aineistoon. Siten on ilmeistä, että vaikutusarvioinnin perusteet jäävät ainakin vaelluskalojen osalta puutteelliseksi myös SOVA-menettelyssä.

Kalatalouden osalta huomiota tulisi kiinnittää aluevesille, talousvyöhykkeelle sekä Ruotsin puoleiselle Pohjanlahdelle sijoittuvien hankkeiden potentiaaliin kumulatiivisiin vaikutuksiin kalastukselle ja kalakannoille. Erityistä huomiota tulee kiinnittää hankkeista vaelluskaloille muodostuviin potentiaalisesti merkittäviin vaikutuksiin, koska yhteisvaikutuksia vaelluskaloille voi

syntyä kaikkien vaellusreitillä olevien merituulivoimapuistojen kanssa. Talousvyöhykkeelle sijoittuvien hankkeiden kaapelireiteillä voi olla vaikutuksia myös rannikkokalastuksen olosuhteisiin, vaikka kaapelireittien yhteisvaikutukset eivät tule tässä menettelyssä arvioiduksi.

Yksittäisten Perämeren olosuhteisiin kaavailtujen merituulivoimahankkeiden yhteydessä tehdyt mallinnukset osoittavat, että puiston rakentaminen voi vaikuttaa mm. lämpötila-, suolaisuus- ja kerrostuneisuusolosuhteisiin laajoilla merialueilla. Toisiaan lähellä sijaitsevien tuulipuistojen vaikutukset voivat kumuloitua myös näiden vaikutusten osalta, kuten esimerkiksi pohjoiselle Perämerelle kaavaillut merituulivoimapuistot Perämeri pohjoinen, Halla OX2 sekä Polargrund Offshore. Muutoksilla voi olla vaikutusta esimerkiksi merialueen ravintoverkkoihin ja kalojen käyttäytymiseen.

Kulttuuriympäristö ja maisema

ELY-keskukset katsovat, että SOVA-menettelyssä tulee arvioida vaikutuksia myös maisemaan, kulttuuriympäristöön sekä merenalaiseen kulttuuriperintöön. Maisemavaikutuksilla on merkitystä mm. rannikkoalueen virkistyskäyttöön ja elinkeinoihin. On mahdollista, että maisemavaikutukset kauemmaksi talousvyöhykkeelle (esim. alue selkämeri länsi) eivät ole todennäköisesti merkittäviä, mutta lähemmäs rannikkoa sijoituessaan, vaikutuksia on. Todennäköisesti merkittävien vaikutusten osalta Merikarvian edustalle sijoittuvan selvitysalueen (selkämeri itä) osalta huomioitavaksi tulee mm. Sel-kämeren kansallispuisto, mihin etäisyyttä selvitysalueesta on arvioilta noin 16 kilometriä. Kansallis-puistojen tarkoitus on pyrkiä säilyttämään Suomen luonnon arvokkaimmat kohteet, niiden eliölajisto, elinympäristöt ja maisemalliset erityispiirteet.

Arviointisuunnitelmassa ei eritellä merituulivoimaloiden kokonaiskorkeutta tai lukumäärää, mutta yleensä voimaloiden suuresta koosta ja lukumäärästä johtuen visuaaliset muutokset maisemassa voivat ulottua laajallekin merialueille, saaristoon ja jopa mantereelle. Vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan ovat sidoksissa ilman selkeyteen ja valo-olosuhteisiin sekä voimaloiden ulkonäköön, kokoon, lukumäärään ja ryhmittelyyn liittyviin tekijöihin. Yhtenä visuaalisten vaikutusten voimakkuutta lisäävänä elementtinä on lentoestevalot hämärään ja pimeään aikaan.

Natura 2000 alueet ja muut suojelualueet

Koska päätös ohjaa meri- ja rannikkoalueen käyttöä merkittävästi, voi päätöksellä olla vaikutuksia Natura 2000-verkostoon sisällytettyihin alueisiin. Arvioinnissa on siten tarkasteltava luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:n mukaisen Natura-arvioinnin tarvetta. Natura-alueisiin kohdistuvien vaikutusten arviointivelvollisuus koskee myös suunnitelmia, vaikkeivat ne suoranaisesti vaikuttaisikaan alueen käyttöön, mutta ovat omiaan vaikuttamaan Natura-alueen suojeluperusteisiin merkittävästi, kuten esimerkiksi maakuntakaavoituksen kohdalla (ks. Ympäristöministeriö 2025).

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon YVA-menettelyssä olleiden hankkeiden yhteydessä laaditut Natura-arvioinnit ja ELY-keskusten niistä antamat lausunnot. Monissa arvioinneissa on todettu puutteita ja arviointeja on edellytetty täydennettäväksi.

Arvioinnissa on otettava huomioon, että Lintudirektiivin liitteen I lajien sekä suojelualueiden perusteena olevien lintujen muuttoreitti kulkee eteläisten talvehtimisalueiden ja pohjoisten pesimäalueiden välillä Pohjanlahtea pitkin ja vaikutukset, etenkin yhteisvaikutukset huomioon ottaen, voivat ulottua useille Natura-alueille. Natura 2000 -alueiden suojeluperustelajeina on paljon tuulivoimavaikutuksille herkkiä lajeja ja lajiryhmiä, kuten suuret vesilinnut, kuikkalinnut ja monet päiväpetolinnut. Merituuli-voimahankkeet eivät saa heikentää Natura-alueiden suojeluperustelajeja siitäkään syystä, että yh-teisvaikutukset lähempänä toteutettavaan maankäyttöön voivat yhä herkemmin ylittää merkittävän heikennyksen kynnyksen.

Turvallisuus- ja onnettomuusriskit sekä meriliikenne

Suunnitelmassa on tunnistettu voimalarakenteiden mahdolliset vaikutukset meriliikenteelle ja tutkien toiminnalle. Kaikissa elinkaaren vaiheissa voimaloiden rikkoontumiset ja muut onnettomuudet voivat myös aiheuttaa haitallisia ympäristövaikutuksia ja nämä tulisi huomioida myös.

Yhteisvaikutusten arviointi

ELY-keskukset ovat ohjanneet useaa merituulivoiman YVA-menettelyä ja toteavat, että rajanveto hankekohtaisten ja yleisten vaikutusten välillä on hyvin vaikeaa, koska suuri osa merkittävimmistä vaikutuksista ovat merkittäviä vain yhteisvaikutuksina. Vaikutusten selvitysvaatimukset ja tiedonpuute ovat merkittävä este merituulivoiman kehittämiselle. Nyt lausuttavana oleva suunnitelma on ainut mahdollisuus selvittää laajoja, kumulatiivisia vaikutuksia, joita ei yksittäisten hankkeiden kautta ole mahdollista huomioida.

ELY-keskusten mielestä suunnitelmassa ei ole juurikaan tunnistettu Ruotsin puolella vireillä ja suunnittelussa olevia hankkeita, joista voi aiheutua yhteisvaikutuksia. Joissakin YVA-menettelyissä yhteisvaikutuksia on jo tunnistettukin.

Osallistaminen ja kuuleminen

ELY-keskukset huomauttavat, että SOVA-asetuksen 5 § 2 momentissa todetaan, että ”...viranomaisten kuuleminen voidaan toteuttaa myös viranomaisten välisessä neuvottelussa.”

Merituulivoimaan liittyvä tiedonpuute on laaja ja uhkaa vihreän siirtymän etenemistä. Talousvyöhykkeen ensimmäisten tuotantoalueiden perustamisen vauhdittamiseksi viranomaisten vuoropuhelu yksittäisten lausuntojen lisäksi voi olla tarpeen näin monimutkaisen asiayhteyden selvittämiseksi. Asetuksen antama mahdollisuus vuoropuheluun tulee käyttää. Asetuksen tarkoittamien viranomaisten lisäksi myös tutkimuslaitosten sekä myös Ruotsin viranomaisten tulisi osallistua neuvotteluihin. Suunnitelma-asiakirjassa todetaankin, että kuuleminen ”toteutetaan kansainvälisesti nk. Espoon yleissopimuksen mukaisesti”.

Kantola Liisa

Pohjois-Pohjanmaan ELY - Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet Etelä-Pohjanaan ELY-keskus, Lapin ELY-keskus sekä Varsinais-Suomen ELY-keskus